

ХАЙНРИХ БЪОЛ

КАТО В ЛОШИТЕ РОМАНИ

Превод от немски: Венцеслав Константинов, —

chitanka.info

За вечеря бяхме поканили семейство Цумпен — мили хора, запознанството с които дължа на моя тъст. След нашата сватба той се старае да ме свързва с хора, които могат да ми бъдат полезни в работата, а Цумпен е в състояние да ми помогне — той е шеф на една комисия, възлагаща поръчките за големите жилищни комплекси, а пък с женитбата си аз станах участник в предприятие за изкопни работи.

Чувствах се нервен тази вечер, но жена ми Берта ме успокои:

— Фактът — каза тя, — че той изобщо ще дойде, вече означава нещо. Само се постарай да насочиш внимателно разговора към поръчката. Знаеш, че утре е търгът.

Стоях зад перденцето на входната врата и чаках Цумпен. Пушех, размазвах с крак угарките и ги бутах под изтривалката. Малко покъсно застанах зад прозореца на банята и се замислих — защо ли все пак Цумпен прие поканата; едва ли толкова държеше да вечеря с нас, а фактът, че търгът за голямата поръчка, до която се домогвах и аз, щеше да стане утре, би трябвало да го притеснява така, както притеснява мене.

Мислех си и за поръчката — това бе наистина голяма поръчка, от нея щях да спечеля двайсет хиляди мерки и много ми се искаше да имам тези пари.

Берта ми беше избрала костюма — тъмно сако, малко по-светъл панталон, а цветът на връзката — неутрален. Тези неща тя е научила къщи и в пансиона при монахините. Също така какво се поднася на гостите, кога се предлага конякът, кога вермутът, как се подбира десертът. Приятно е да имаш жена, която добре знае тези неща.

Но и Берта се чувстваше нервна — когато сложи длани на раменете ми, те за миг докоснаха шията ми и аз усетих, че палците ѝ са влажни и студени.

— Всичко ще се уреди — каза тя. — Ще получиш поръчката.

— Боже мой — отвърнах, — става въпрос за двайсет хиляди марки, а ти знаеш как добре можем да ги използваме.

— Никога — рече тя тихо — не се споменава името господине във връзка с пари!

Пред къщата ни спря тъмна лека кола, марката ми беше непозната, но изглеждаше италианска.

— Спокойно — прошепна Берта, — изчакай да позвънят, остави ги да постоят две-три секунди, после иди бавно до вратата и отвори.

Гледах как семейство Цумпен се изкачва по стъпалата: той беше слаб и висок, с посивели слепоочия, от онзи тип мъже, които преди тридесет години наричаха „коцкари“. Госпожа Цумпен беше от мършавите тъмнокоси жени, при чийто вид винаги си помислям за лимони. По лицето на Цумпен разбрах, че му е ужасно скучно да вечеря с нас.

После се позвъни, аз изчаках една, изчаках втора секунда, отидох бавно до вратата и отворих.

— Ах — казах аз, — наистина колко мило, че дойдохте!

С чаши коняк в ръка обиколихме нашето жилище, тъй като семейство Цумпен пожела да го разгледа. Берта остана в кухнята, за да изстиска от една туба майонеза върху пикантните сандвичи; това тя прави много красиво, във формата на сърца, меандри, малки къщички. На семейство Цумпен се хареса нашето жилище; двамата се спогледаха и се усмихваха, когато видяха голямото писалище в кабинета ми, в този миг и на мене то се стори доста големичко.

Цумпен похвали един малък шкаф в стил рококо, който бях получил от баба си като подарък за сватбата, а също и една барокова мадона в спалнята.

Когато се върнахме в трапезарията, Берта вече беше сервирала — и това беше направила много красиво — изящно и все пак непринудено. Вечерята премина в уютна атмосфера, приказвахме за филми и книги, за последните избори; Цумпен похвали различните сортове сирене, а госпожа Цумпен — кафето и пастите. После показахме на семейство Цумпен снимките от нашето сватбено пътешествие — изгледи от бретонското крайбрежие, испански магарета и улични снимки от Казабланка.

После отново пихме коняк, а когато станах, за да донесе кутията с годишните ни снимки, Берта ми направи знак и аз не ги донесох. За две минути настана пълно мълчание, понеже вече нямаше за какво да говорим, а всички мислехме за поръчката — аз мислех за двайсетте хиляди марки и ми хрумна, че от данъците можех да си приспадна шишето с коняк. Цумпен погледна часовника и рече:

— Жалко, вече е десет, трябва да си вървим. Прекарахме толкова приятна вечер! А госпожа Цумпен каза:

— Беше чудесно и се надявам да се видим някой ден у нас.

— С удоволствие ще дойдем — каза Берта.

Постояхме още половин минута, отново всички мислехме за поръчката и аз чувствах как Цумпен очаква да го дръпна настрана и да си поговорим. Но аз не направих това. Цумпен целуна ръка на Берта, а пък аз минах напред, отворих вратите и подържах на госпожа Цумпен вратичката на колата.

— Защо — попита Берта меко — не поговори с него за поръчката? Нали знаеш, че утре е търгът.

— Боже мой — казах аз, — просто не знаех как да насоча натам разговора.

— Виждаш ли — каза тя меко, — би могъл под някакъв предлог да го поканиш в кабинета си и там да си поговорите. Не забеляза ли, колко много се интересува от изкуство. Трябваше да кажеш: „Там имам и един свещенически кръст от осемнайсети век, може би ще пожелаете да го видите.“ А пък после...

Мълчах, а тя въздъхна и си сложи престилката. Последвах я в кухнята, подредихме неизядените сандвичи в хладилника, а пък аз залазих по пода и затърсих капачката на тубата с майонеза. Прибрах остатъка от коняка, преброих пурите — Цумпен беше изпушил една, изчистих пепелниците, изядох на крак още една паста и погледнах дали в каната има още кафе. Когато се върнах в кухнята, заварих Берта с ключовете от колата в ръка.

— Какво има? — попитах.

— Естествено, трябва да тръгваме — каза тя.

— Закъде?

— Отиваме у семейство Цумпен — каза тя, — какво си мислиш.

— Но вече е десет и половина.

— Дори да е полунощ — каза Берта, — доколкото зная, става въпрос за двайсет хиляди марки. Не си мисли, че са толкова благонравни.

Тя влезе в банята, за да се нагласи, а пък аз стоях зад нея, видях как изтри червилото от устните си, после ги начерви отново и за първи път забелязах колко широка и груба е нейната уста. Докато ми оправяше възела на връзката, можех да я целуна, както правех винаги, когато тя ми слагаше връзката, но сега не я целунах.

Кафенетата и ресторантите в града бяха ярко осветени. По терасите седяха хора, а в сребърните чашки за сладолед и кофичките за шампанско се отразяваха светлините на уличните лампи.

Берта ми хвърляше насърчителни погледи, но когато спряхме пред дома на семейство Цумпен, остана в колата, а пък аз веднага натиснах звънеца и се учудих, колко бързо се отвори вратата. Госпожа Цумпен никак не изглеждаше изненадана, че пак ме вижда. Беше в черен домашен костюм с широки развяващи се крачоли, бродирай на жълти цветчета, и сега повече от всякога си помислих за лимони.

— Извинете — казах, — бих искал да поговоря с вашия мъж.

— Той излезе — рече тя, — ще се върне след половин час.

В коридора зърнах множество мадони: готически и барокови, та дори в стил рококо, ако изобщо има такива.

— Добре — казах аз, — ако позволите ще намина пак след половин час.

Берта си беше купила някакъв вечерен вестник — четеше, пушеше, а когато седнах до нея, каза:

— Мисля, че можеше да поговориш и с нея.

— Но откъде разбра, че той не е вкъщи?

— Понеже зная, че сега седи в „Гафел-клуб“ и играе шах, както всяка сряда по това време.

— Можеше да ми го кажеш по-рано.

— Разбери — рече Берта и сгъна вестника, — искам да ти помогна, искам сам да се научиш да уреждаш тези неща. Достатъчно беше само да позвъним на татко и той с едно обаждане по телефона щеше да свърши работата вместо теб, но аз искам сам да получиш поръчката.

— Добре — казах аз, — какво да правим сега? Да чакаме ли половин час или да идем веднага и да говорим с нея?

— По-добре да идем веднага — отвърна Берта. Слязохме от колата и се качихме заедно с асансьора.

— Животът — каза Берта — се състои в това да сключваш спогодби и да правиш отстъпки.

Госпожа Цумпен и сега не се изненада, както и преди, когато се появих сам. Тя ни поздрави и ние я последвахме в кабинета на мъжа ѝ. Госпожа Цумпен донесе бутилка коняк, наля и още преди да съм изрекъл нещо за поръчката, ми тикна в ръцете една жълта папка. „Жилищен комплекс «Елхова идилия»“ прочетох аз и уплашено погледнах към госпожа Цумпен, към Берта, но и двете се усмихваха, а госпожа Цумпен рече:

— Отворете папката.

И аз я отворих; вътре имаше втора, розова папка и на нея прочетох: „Жилищен комплекс «Елхова идилия» — изкопни работи“. Отворих и тази папка и видях, че моята оферта е на първо място; в горния ъгъл някой беше написал с червен молив: „Най-евтиното предложение!“

Почувствах, че се изчервявам от радост, усетих как сърцето ми заби по-силно и си помислих за двайсетте хиляди марки.

— Боже мой — казах тихо и затворих папката; този път Берта забрави да ме упрекне за тези думи.

— Наздраве! — рече госпожа Цумпен с усмивка. Е, да пийнем!

Пихме, после аз станах и казах:

— Може би е невъзпитано, но навярно разбирате, сега бих искал да се прибера къщи.

— Добре ви разбирам — отвърна госпожа Цумпен, — има да се уреди само още една дреболия. Тя взе папката, прелисти я и каза:

— Вашата оферта е с трийсет пфенига на кубически метър по-ниска от тази на следващия конкурент. Предлагам да увеличите цената с още петнайсет пфенига: така пак си оставате най-евтиният кандидат, но ще получите четири хиляди и петстотин марки повече. Хайде, направете го още сега!

Берта извади своята писалка от чантичката си и ми я подаде, но аз бях прекалено възбуден, за да мога да пиша; дадох папката на Берта и наблюдавах как със спокойна ръка промени основната цена, написа отново крайната сума и върна папката на госпожа Цумпен.

— А сега — каза госпожа Цумпен, — само още една дреболия. Извадете чековата си книжка и напишете чек за три хиляди марки — да бъде чек, платим в брой и шкантиран от вас.

Тя каза това на мене, но Берта извади от чантичката си нашата чекова книжка и попълни чека.

— Но той няма покритие — казах тихо.

— След търга ще получите аванс и тогава чекът ви ще има покритие — рече госпожа Цумпен.

Може би, докато ставаше всичко това, аз изобщо не го проумях. В асансьора Берта каза, че е щастлива, но аз мълчах.

Берта избра друг път към къщи, минахме през тихи квартали, виждах светлините на отворените прозорци, по балконите седяха хора

и пиеха вино. Беше светла и топла нощ.

— За Цумпен ли беше чекът? — само попитах тихо по едно време.

А Берта също така тихо отговори:

— Естествено.

Погледнах малките кафеникави длани на Берта, с които тя кормуваше сигурно и спокойно. „Ръце — помислих си, — които подписват чекове и изстискват туби с майонеза.“ Погледнах по-нагоре към устните ѝ — но и сега не изпитах желание да ги целуна.

Тази вечер аз не помогнах на Берта да вкара колата в гаража, не ѝ помогнах и при измиването. Налях си голяма чаша коняк, качих се в кабинета си и седнах зад моето писалище, което беше прекалено голямо за мен. Разсъждавах върху нещо, станах, отидох в спалнята и загледах бароковата мадона, но и там не си изясних онова, върху което разсъждавах.

Телефонен звън прекъсна размишленията ми. Вдигнах слушалката и никак не се изненадах, когато чух гласа на Цумпен.

— Жена ви — каза той — е допуснала малка грешка. Увеличила е основната цена не с петнадесет, а с двайсет и пет пфенига.

Помислих за миг, а после казах:

— Това не е грешка, направено е с мое съгласие.

Отначало той замълча, после се разсмя и каза:

— Значи предварително бяхте обмислили различните възможности?

— Да — отвърнах.

— Добре, тогава напишете още един чек за хиляда.

— Петстотин — казах аз и си помислих: „Става като в лошите романи, точно така.“

— Осемстотин — рече той.

Разсмях се и отвърнах:

— Шестстотин.

И макар да нямах никакъв опит, знаех, че сега той ще каже „седемстотин и петдесет“, а когато наистина го каза, отвърнах: „Добре“ и затворих телефона.

Още не беше станало полунощ, когато слязох по стъпалата и занесох чека до колата на Цумпен; той беше сам и се разсмя, когато му подадох сгънатия чек.

Прибрах се бавно вкъщи, но Берта все така не се виждаше никъде; не дойде при мене и след като се качих в кабинета; не дойде и когато повторно слязох, за да си взема чаша мляко от хладилника и аз знаех какво си мисли тя. Мислеше си: „Той е длъжен да свикне с това и трябва да го оставя сам, за да го проумее.“

Но аз никога не го проумях, то беше направо непонятно.

1956

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.